

Vesanto 2017

Vesantojärven ja Sonkarin rantayleiskaavan
päivityksen arkeologinen inventointi

Lisäselvitys: 1700-luvun kantatalojen asemointi ja
otteet isonjaon kartoista 1778-79
ja päivitys 25.1.2018

Hans-Peter Schulz ja Jaana Itäpalo 7.7.2017

Päivitetty versio 25.1.2018

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Kansikuva: Sonkari kuvattu Pakkulanmäeltä kaakkoon.

Lisäselvitys raporttiin 2016, 1700-luvun kantatalojen asemointi ja otteet isonjaon kartoista 1778-79

Päivitys 25.1.2018, asemointi karttapohjalle 1:20 000, isonjaon karttojen lisäselitys

Tausta: Kuopion kulttuurihistoriallisen museon lausunnon 2.6.2017 mukaan raportti ei vanhojen karttojen tarkastelun osalta ollut vaatimustason mukainen.¹

Kuopion kulttuurihistoriallisen museon lausunto 15.1.2018, Vastine 22.1.2018 (liitteenä)

Perustiedot

Raportti 2016:

Inventointialue: Vesantojärven ja Sonkarin rantayleiskaavan päivitysalueet Vesannon keskustasta 1,5 – 17,5 km etelään ja kaakkoon

Tilaaaja: Vesannon kunta

Inventoinnin laji: osainventointi

Kenttätöaika: 18.-22.10.2016, yht. 7 kenttätöpäivää

Karttanumerot: TM35-lehtijako, P4331R, P4332R, P4333L, P4343L
vanha yleislehtijako, 3224 05, 06, 08, 09;

Korkeus: n. 101 – 142 m mpy

Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

Kopio raportista: Museoviraston arkisto (digitaalinen ja paperikopio), Kuopion kulttuurihistoriallinen museo (digitaalinen kopio)

Inventointilöydöt: -

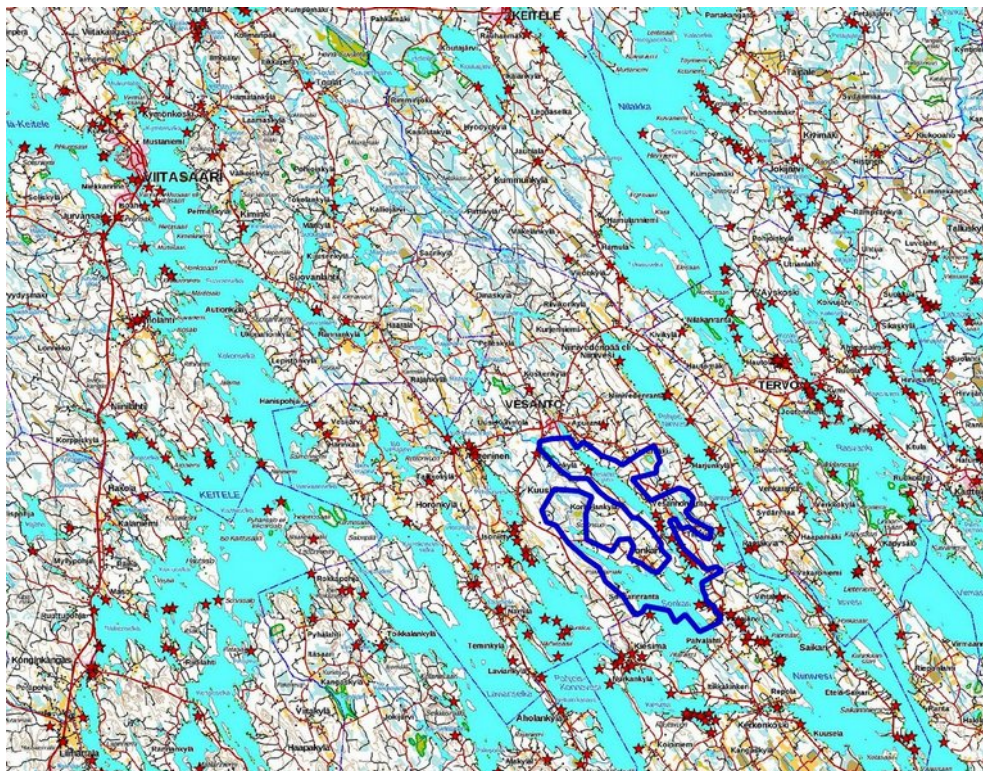
Aiemmat löydöt: KM 1940:11, KM 10273, KM 15690, KM 15876, KM 19203, KM 26693, KM 28161, KM 29199, KM 29200, KM 29381, KM 31816, KM 31817, KM 31818, KM 31819

Aiemmat tutkimukset: Kuntainventointi O. Soinen 1991

Tarkastus J. Aroaho 1991

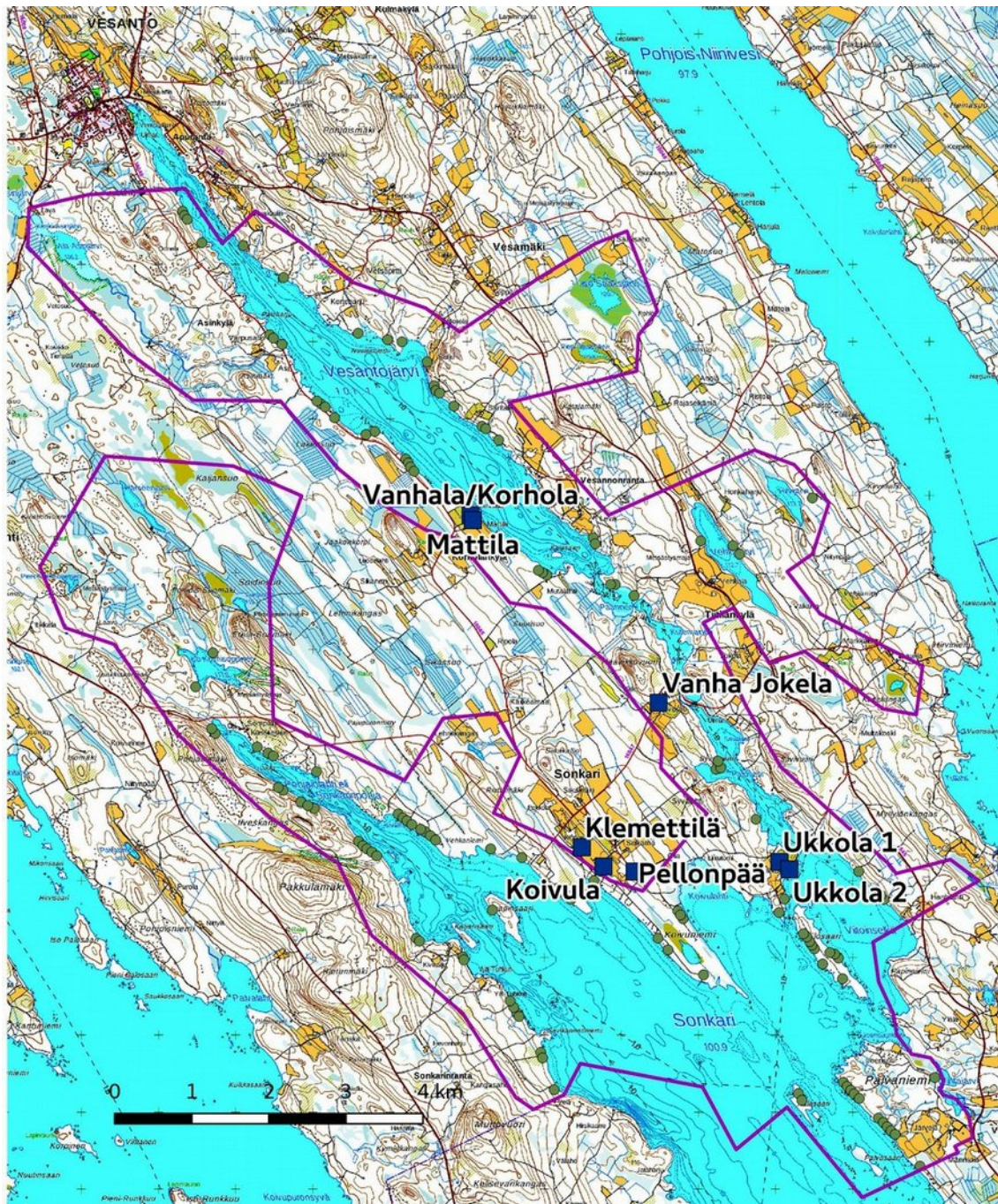
Inventointi J. Aroaho 1999

Tarkastus T. Tenhunen 2016

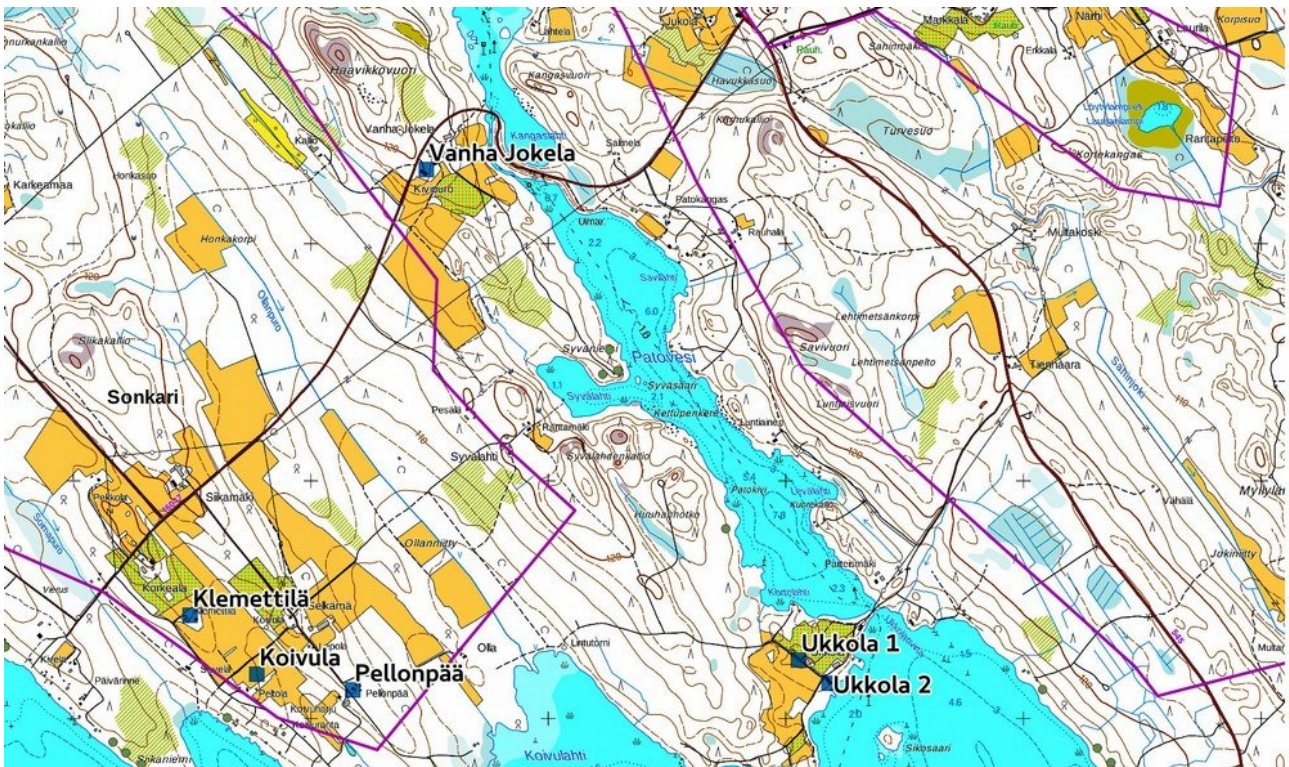

Kartta 1. Kaava-alueen sijainti. Alueen raja sinisellä viivana, tunnetut muinaisjäännökset punaisena tähtenä. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:250 000, 10/2016.

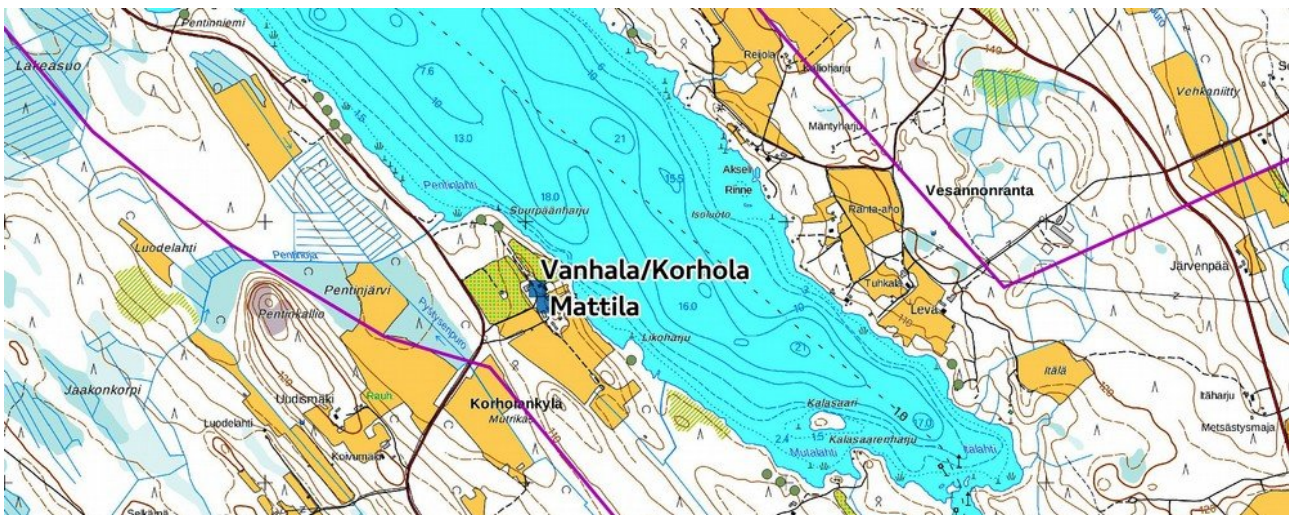
1 Lausuntoa ei ole toimitettu museolta inventoijille, vaan se saatiin kaavoittajalta vasta useita viikkoja lausunnon antopäivän jälkeen. Kantatalojen selvitystä ei vaadittu museon ohjeistuksessa v. 2016.

Kartta 2. Kaavan alueella ja sen lähellä sijaitsevat 1700-luvun kantatalot asemoituna (Qgis- geo- algoritmit 47) ETRS-TM35 karttapohjalle (siniset neliöt) rakennuspaikat vihreänä pisteinä, kaava- alueen raja violettina viivana. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:50 000 7/2017.

Kartta 3. Sonkarin eteläosassa sijaitsevat 1700-luvun kantatalot asemoituna (Qgis- geo-algoritmit 47) ETRS-TM35 karttapohjalle (siniset neliöt) rakennuspaikat vihreänä pisteinä, kaava-alueen raja violetina viivana. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:20 000 7/2017.

Kartta 4. Sonkarin pohjoisosassa sijaitsevat 1700-luvun kantatalot asemoituna (Qgis- geo-algoritmit 47) ETRS-TM35 karttapohjalle (siniset neliöt) rakennuspaikat vihreänä pisteinä, kaava-alueen raja violetina viivana. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:20 000 7/2017.

5. Tulokset

Asemoidut kantatalojen paikat sijaitsevat samoissa paikoissa kuin vuoden 1846 pitäjänkartalle merkityt talot. Tähän selvitykseen on myös lisätty Sonkarin eteläpuolella olevat talot kaava-alueen ulkopuolella. Jokainen isonjaon kartalle merkitty kantatalo sijaitsee alueella, joka on nykyisin rakennettua. Asijoen myllyn paikkaa ei ole merkitty v. 1778 isonjaon kartalle.

Kaavalla ei ole vaikutusta kantatalojen paikkoihin eikä isonjaon kartoilta löytynyt uusia potentiaalisia arkeologisia kohteita.

Lestijärvellä, 7.7.2017/ Rügenin saarella 25.1.2018

Hans - Peter Schulz

Hans-Peter Schulz

Jaana Itäpalo

Jaana Itäpalo

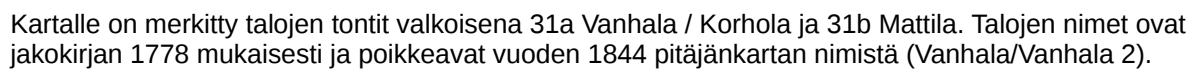
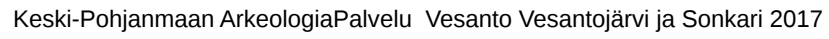

Otteita isojakokartoista 1778-79: D8a:5 1-10 Sonkari , D9 Vesanto

1. Asijoki

Asijoen myllyjen sijaintipaikat ovat rantaniittypalstojen 35 länsireunalla joessa. Kartalle niitä ei merkitty, minkä perusteella myllyt on perustettu kartan laatimisen jälkeen.

3 Ukkola 1 ja 2

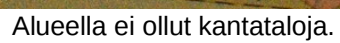
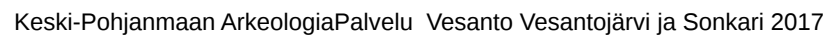

Kantatalojen tontit on merkitty kartalla valkoisena; Ukkola 1 kirjaimella h ja Ukkola 2 kirjaimella g.

4. Sonkari eteläosa

Kantatalojen tontit on merkitty valkoisena peltoalueiden keskelle: 48 Klemettilä, 81 Koivula ja 65 Pellonpää. Ne sijaitsevat kaava-alueen ulkopuolella.

Liite:

Vastine

Kuopion Kulttuurihistoriallinen Museo

Kauppakatu 23, 70100 Kuopio

Aihe: Lausunto Vesantojärven ja Sonkarin rantaosayleiskaavan päivittämisen ja muuttamisen kaavaehdoista /arkeologinen lisäselvitys.

Asia: Arkeologisen lisäselvityksen osalta lausunnossa on sekä virheellistä tietoa että yksipuolista tulkintaa, jotka antavat väärän kuvan selvityksestä sekä vaikeuttavat kaavan etenemistä.

Tausta: Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti lokakuussa 2016 maastoinventoinnin kaava-alueella museon ohjeiden mukaisesti (lausunnon antaja Tanja Tenhunen). Ohjeistuksessa vaadittiin, että muuttuvan maankäytön alueet inventoidaan sekä niiden väliset potentiaaliset metsäalueet tarkastetaan. Kantatalojen kartoitusta ei vaadittu. Inventoinnin yhteydessä tehtiin kuitenkin kantatalojen paikannus hopeaveroluettelon ja 1840-luvun pitäjänkarttojen avulla.

Linkki raporttiin: <http://www.kparkeologia.fi/tutkimusraportit/Raportit2016/Raportti%20Vesanto%202016.pdf>
Kuopion kulttuurihistoriallisen museon lausunnon 2.6.2017 mukaan raportti ei vanhojen karttojen tarkastelun osalta ollut vaatimustason mukainen. Vaatimustasoa muutettiin vasta kuin raportti oli luovutettu tilaajalle (!) ja lausunnossa jätettiin täysin huomiotta löydökset ja maastohavainnot, joista saatiin lisätietoa Sonkarin historiallisesta asutuksesta. Lisäksi Museoviraston ohjeistuksen vastaisesti lausuntoa ei ole toimitettu museolta inventoijille, vaan se saatiin kaavoittajalta vasta useita viikkoja lausunnon antopäivän jälkeen.

Museon lausunto 17.1.2018:

ote lausunnosta: '*Raportissa todetaan kaikkien kantatalojen sijoittuvan rakennetulle alueella. Kuitenkin esimerkiksi Ukkola 1:n ja 2:n ja Vanhan Jokelan oletetut keskikoordinaatit sijoittuvat kartalla rakentamattomalle pelto- ja metsäsaarekealueelle...*'

Tämä on väärä ja virheellinen tieto: Kaikki kolme asemoitua kantatalon paikkaa sijoittuvat rakennetuille alueille, jopa nykyisten rakennusten kohdalle, Ukkola 1 voisi ulottua talon viereiseen peltoalueeseenkin. (LIITE 2)

ote lausunnosta: '*Epäjohdonmukaisuutta on myös kohteiden nimeämisessä. Vuoden 2016 raportin kohde numero 19. (Vanha-Jokela) puuttuu vuoden 2017 lisäselvitysraportin kohteista.... (väärä/virheellinen tieto, ks. liite 2) ja kohde numero 18. (Iso-Korhola/Vanhala) on nimetty 2017 "Vanha Korhola ja Mattila"...*' Tässä on noudatettu käytäntöä, jossa talojen kohdenimet on esitetty ko. (eli vanhimman) kartan mukaisesti.

ote lausunnosta: '*Vuoden 2017 lisäselvitysraportti on niukahko. Lisäselvitykseen ei liittynyt maastokäyntejä ..ym*'
Lisäselvityksessä on toimitettu vain edellisen lausunnon mukaan puuttuva aineistoa, ja maastokäynnit eivät olleet tarpeellisia.

Huomio kiinnittyy siihen, että lausunnossa käytetään vain negatiivisia ilmaisuja ja viranomaislausuntoon kuuluva 'neutraali' kokonaisarvio puuttuu.

Lausunnon tyylin voi tulkita monella tavalla; ne tahot, jotka ohjaavat museoviranomaisten lausuntokäytäntöä, ymmärtävät varmasti, mitkä ongelmat tässä ja myös vastaavissa tapauksissa voi piillä.

Vaatimukset:

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu ei esitä tässä vaiheessa oikaisuvaatimuksia, vaan sen sijaan pyrkii edistämään keskustelua etenkin Museoviraston kanssa lausuntojen laatukriteereistä.

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu toimittaa tilaajalle kuluvalle viikolla lisäselvitysraportin, jossa on asemoitu kantatalot k 20 karttapohjalle ja lyhyet selitykset isonjaon karttojen osalta.

Rügenin saarella, 22.01.2018

Hans - Peter Schulz

Hans-Peter Schulz

Jaana Itäpalo

Jaana Itäpalo

Jakelu: Merja Heiskanen, museonjohtaja, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
Eero Talja, rakennustarkastaja, Vesannon kunta
Timo Leskinen, kaavoittaja, FCG
Mikko Härö, osastonjohtaja, Museovirasto
Päivi Kankkunen, intendentti, Museovirasto

ELY-keskuksen yhteishenkilö ei ole tiedostamme ja pyydämme välittämään viestin myös ELY-keskukselle